

Esitelmä ts to 30/6.4.1983

M

KALANTI HALLU PIETILÄ

Koekaivaus polttokenttäkalmistossa

A. Vikkula 1982

KALANTI HALLU PIETILÄ

Koekaivaus polttokenttäkalmistossa

S i s ä l l y s

Arkistotietoja	1
1. JOHDANTO	2
2. KALANNIN PIETILÄN KALMISTON KOEKAIVAUKSEN SYYT	3
3. MAASTO JA KAIVAUKSET	4
4. LÖYDÖT JA TUTKIMUKSEN TULOKSET	5
LUETTELOT KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ KARTOISTA, NEGATIIVEISTA JA DIAPOSITIIVEISTA	7
KUVATAULU	8
PERUSKARTTAOTE 1:20000	9
YLEISKARTTA 1:500	10

KALANTI HALLU PIETILÄ

Arkistotietoja

Kunta: Kalanti

Kylä: Hallu

Tila: Pietilä RNro 4:15

Om. Mv. Seppo Kangasniemi

Kylähiisi

23600 KALANTI

Sijainti: PK 1131 10 KALANTI

x = 6746 71

y = 533 80

z = n. 15 m

Aikaisemmat tutkimukset: Th. Schvindt 1896, kaivaus

A. Hackman 1897, kaivaus

H. Salonen (Salmo) 1928, tark.

M. Huurre 1964, inventointi (kohde 56)

Aikaisemmat löydöt: KM 2524:1-10, 2906:1-8, 3143:1-2, 3336:1-210

3440:1-217, 3605:1-2, 8913:1-15, 9502:396-398

1982 kaivetut löydöt: KM 21629:1-10, diar. 4.11.1982

Kertomukseen liittyvät kartat: peruskarttaote 1:20 000 s. 9

yleiskartta 1:500 s. 10

Kertomukseen liittyvät negatiivit: f. 55956, josta kuva s. 8

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: nrot 6441-6443

1. JOHDANTO

Museoviraston esihistorian toimiston saatua keväällä 1982 mahdollisuuden toteuttaa tarpeelliseksi koetun koekaivausryhmäkokeilun sain esihistorian toimistosta määräyksen suorittaa koekaivauksia ja kartoituksia yhdeksällä paikkakunnalla kahdessatoista kohteessa sekä mahdollisuuksien mukaan jossain neljästätoista toissijaisesta kohteesta. Tutkittavaksi valittiin kohteita, joita uhkaa jokin maankäyttösuunnitelma tai joissa tällaisia suunnitelmia voidaan epäillä lähitulevaisuudessa tehtävän. Yhdessä tapauksessa tutkimukset tehtiin kaavoittajan toivomuksesta (Salo). Kesä-elokuussa 1982 suoritti koekaivausryhmä kaivauksia tai kartoituksia seuraavissa kohteissa:

Salo, Mahlakankare ja Hopeakankare	2.6. - 16.6.
Piikkiö, Myrskylinna	17.6. - 18.6.
Kalanti, Pietilä	21.6. - 22.6.
Nousiainen, Kirjunpaju	28.6. - 2.7.
Vammala, Tyrväänkylä	5.7. - 9.7.
Kokemäki, Kraviojankangas ja Maamieskoulu	12.7. - 23.7.
Harjavalta, Hiittenharju	26.7. - 29.7.
Pirttikylä, Valsåsen ja Lokåsen	2.8. - 13.8.
Kälviä, Järvelänkangas	16.8. - 20.8.
Iisalmi, Haapakangas	23.8. - 27.8.
Maaninka, Metelinkallio	30.8. - 31.8.
Kitee, Salmela	1.9. - 2.9.

Kenttätöiden lisäksi suoritettiin yhden kuukauden valmistelutyöt sekä kahden kuukauden jälkityöt. Ryhmään kuului allekirjoittaneen lisäksi valt. kand. Leena Hiltula. Aputyövoimaa palkattiin kuhunkin kohteeseen tarpeen mukaan, 1-5 henkeä. Kustannukset (104 300 mk) suoritettiin esihistorian toimiston määrärahalla. Lisäksi kustannuksiin osallistuvat Salon ja Kokemäen kaupungit palkkaamalla kumpikin viisi kaivajaa kahdeksi viikoksi sekä Pörtom Hembygdsförening 2 406 markalla.

2. KALANNIN PIETILÄN KALMISTON KOEKAIVAUKSEN SYYT

Kalannin Pietilän nuorempaan rautakauteen ajoittuva polttokenttäkalmisto sijaitsee Hallun kylässä Kalannin kirkolta 3,5 km itäkoilliseen. Pietilän talo on Kylähiisi-Hallu -tien varressa, n. 400 m Laitila-Uusikaupunki -tieltä kaakkoon. Talo on tien pohjoispuolella kohdassa, jossa tie tekee mutkan kääntyäkseen kohti koillista ja ylittääkseen n. 100 metrin päässä Sirppujoen (kartta s. 9).

Pietilän talon ympäristö on koilliseen viettävää peltoa. Lounaassa maasto kohoaa kohti Kytöräinen -nimistä mäkeä. Rautakautisia kalmistolöytöjä on tehty paitsi Pietilän pihapiiristä myös useista paikoista Pietilän länsi- ja pohjoispuolelta noin 200 metrin säteellä (ks. M. Huurteen Kalannin inventointi 1964 lisäyksineen).

Rautakautista esineistöä on löytynyt Pietilän pihapiiristä useaan otteeseen vuosien 1887 ja 1931 välillä, niistä valtaosa on tullut joko uuden tai vanhan navetan perustuksia kaivettaessa. Kaivauksia on suoritettu pihassa vuonna 1896 Schvindtin ja vuonna 1897 Hackmanin johdolla, ja tuolloin saatiin talteen runsaasti löytöjä (ks. M. Huurre 1964, inventointi, kohde 56, s. 77 - 78).

Kalannin rakennuslautakunnan pyydettyä lausuntoa Pietilän tilan omistajan Seppo Kangasniemen suunnitelmasta rakentaa sikalan laajenus vanhan sikalan länsipuolelle (MV KD N: C927/IIIa/19.11.1980) osoittautui aiheelliseksi selvittää, onko kalmistoa vielä kyseisellä alueella jäljellä. Koekaivausryhmä suoritti tutkimuksen ilman lisätyövoimaa 21.- 22.6.1982. Kaivetun alueen yhteenlaskettu pinta-ala oli n. 12 m².

3. MAASTO JA KAIVAUSTYÖT

Pietilän rakennusten keskelle jäävä piha, jossa aikaisemmat kaivaukset on tehty, on nykyisin tasattu, eikä kalmistoa liene siellä enää jäljellä. Sikalan (ent. kertomuksissa navetta) pohjoispuolella on kallio ja maasto laskee melko jyrkästi kohti peltoja. Heti sikalan luoteispuolella on lietekuoppa, joka ulottuu lähes pellon reunan. Sikalan länsikulmasta noin 20 metrin päässä on halkaisijaltaan noin 8 metrin suuruinen maansekainen kiviröykkiö (diapositiivi 6443), joka jää pihatien ja pellon väliin. Röykkiön, pihatien ja lietekuopan rajoittamalla alueella on suurista kivistä muodostuvaa kivikkoa, jonka seassa on myös rojua. Pihatien eteläpuolella on peltoa ja ulkorakennuksen länsi- ja eteläpuolella Kylähiisi-Hallu -tielle asti on luonnontilassa olevaa niittyä. Tämä pelto-niitty -alue on hieman piha-aluetta korkeammalla (ks. kartta s. 10).

Kaivaustyö suoritettiin lapiolla kaivaen noin 1 x 1 metrin kokoisia kuoppia, jotka kuitenkin maaperän kivikkoisuudesta johtuen yleensä jäivät jonkun verran pienemmiksi. Kuopat 1-4 kaivettiin kiviröykkiöön siinä olevan "silmäkiven" ympärille. Röykkiön todettiin koostuvan eri kokoisista hiekkakivistä, rapautuneista kivistä ja luonnon pyöreistä kivistä, joiden välissä oli 20-40 cm:n syvyydellä multaa. Mullan alla kivien välissä oli hiesumaista kellanruskeaa hiekkää. Kuopat 5 ja 8 kaivettiin kivikkoon, josta vain muutamia kiviä voitiin nostaa ylös. Mullan vahvuudeksi todettiin täälläkin n. 30 cm ja sen alla oli myös hiesumainen kellanruskea hiekka.

Sikalan lietekuopan viereen kaivetussa kuopassa 6 oli sekoittunutta lietteen huuhtomaa maata ja pienehköjä kiviä sekä niiden alla hiesumaista, osittain savista maata noin 40 cm:n syvyydessä. Kuoppa 7 kaivettiin röykkiön pohjoispuolelle, alemmas peltoon, ja siinä todettiin 50 cm paksun multakerroksen alla n. 5 cm:n vahvuinen noki-kerros, jonka alla oli puhdasta karkeahkoa hiekkää.

Kuopat 9-12 kaivettiin pihatielle ja niittyyn sikalan ja ulkorakennuksen päätyyn niiden länsipuolelle (k. 1 s. 8, diapositiivit 6442-6443). Kuopissa 10 ja 11 oli kiven- ja rojunsekaista multaa n. 40 cm:n paksuudelta ja sen alla puhdas hiesumainen hiekka. Sen sijaan kuopissa 9 ja 12 todettiin polttokenttäkalmiston merkkejä. Kuopassa 9 oli 20 cm paksun multakerroksen alla 15 cm:n vahvuudelta hiiltä, nokea, eri kokoisia (\emptyset 15-30 cm) kiviä sekä kalmistolöytöjä (ks. seuraava kappale). Kiviä ei poistettu, mutta niiden välissä oleva noki kaivettiin pois ja alla todettiin hiesumainen hiekka. Kivien päälle asetettiin muovi ja kuoppa peitettiin. Kuopassa 12 oli pinnalla n. 20 cm kovaa tuotua maata, ja kun sen alla voitiin todeta nokea, ei kaivamista enää jatkettu vaan kuoppa peitettiin.

Kaivauksen jäkeen kaikki koekuopat peitettiin. Vaaitusta ei suoritettu. Alueesta piirrettiin yleiskartta 1:500 (s. 10).

4. LÖYDÖT JA TUTKIMUKSEN TULOKSET

Sikalan ja ulkorakennuksen länsipuolella voitiin todeta vielä olevan jäljellä kalmistoaluetta. Koekuopasta 9 löytyi kivien ja noen lisäksi seuraavat löydöt: ruosteisia rautaesineen kappaleita 3 kpl, saviastian reunapaloja 5 kpl (niistä kahdessa koristelua), saviastian kylkipaloja 53 kpl (niistä yhdessä koristelua), lasimassaa 3 kpl ja palaneita luunpaloja 47 g.

Kuopassa 12 oli myös nokea, mutta lähinnä seuraavissa koekuopissa 5, 10 ja 11 ei ollut mitään kalmistoon viittaavaa. Näin ollen on kalmistoa sikalan ja ulkorakennuksen länsipuolella jäljellä korkeintaan noin 10 x 15 metrin suuruisella alueella (ks. kartta s. 10). Sikalan takana koekuopan 12 pohjoispuolella maa on täysin myllättyä. Koepistot ulkorakennuksen ja Kylähiisi-Hallu -tien välisellä alueella eivät antaneet positiivista tulosta.

Sikalasta noin 20 metrin päässä lännessä sijaitseva kiviröykkiö ei voi olla luonnonkivikkoa kuten välissä oleva alue, sillä se koostui

laadultaan hyvin erilaisista kivistä. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei kuitenkaan tavattu, joten kyseessä lienee pelto-
raunio.

Suunniteltu sikalan laajennus tulisi eteläisimmästä kulmastaan rik-
komaan kalmistoa. Toisessa päässä se tulisi osittain mainitun röyk-
kiön päälle. Näin ollen rakennussuunnitelmaa ei sellaisenaan voida
hyväksyä, vaan sitä voidaan puoltaa ainoastaan siinä tapauksessa,
että laajennuksen lounaista pitkää seinää siirretään vähintään viisi
metriä pohjoisemmaksi. Tässäkään tapauksessa ei raunion pohjoisosa
tulisi säilymään ehjänä, mutta tutkimukissa ei todettu mitään
perusteita sen säilyttämiselle. Pohjoispuoleiselle pellolle suunni-
tellun lietesäiliön paikkaa ei viljelysten vuoksi tutkittu, mutta
kallioisen mäen alapuoella oleva tasainen peltoalue ei vaikuta maas-
tollisesti todennäköiseltä paikalta muinaisjäännökselle.

Mikäli rakennussuunnitelmaa ei voida muuttaa, on nykyisen sikalan
länsikulmalla tutkittava noin 30 m²:n suuruinen alue.

Helsingissä 11.11.1982



Anne Vikkula

FK

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT KARTAT

peruskarttaote PK 1131 10 KALANTI 1:20000, Hki 1968 A4 s. 9
yleiskartta 1:500, laatinut A. Vikkula 1982 A4 s. 10

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT NEGATIIVIT

f. 55956 Vasemmalla Pietilän sikala, oikealla Pietilän ulkoraken-
nus, etualalla polttokenttäkalmistoa. W-E.
Valok. A. Vikkula
Kuva negatiivista 55956 s. 8

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT DIAPOSITIIVIT

nro 6441 Vasemmalla Pietilän sikala, oikealla ulkorakennus,
etualalla polttokenttäkalmistoa. W-E.
nro 6442 Oikealla Pietilän sikala, vasemmalla ulkorakennus,
keskellä polttokenttäkalmistoa. E-W.
nro 6443 Peltoraunio Pietilän länsipuolella. NW-SE.
Valok. A. Vikkula

KALANTI HALLU PIETILÄ

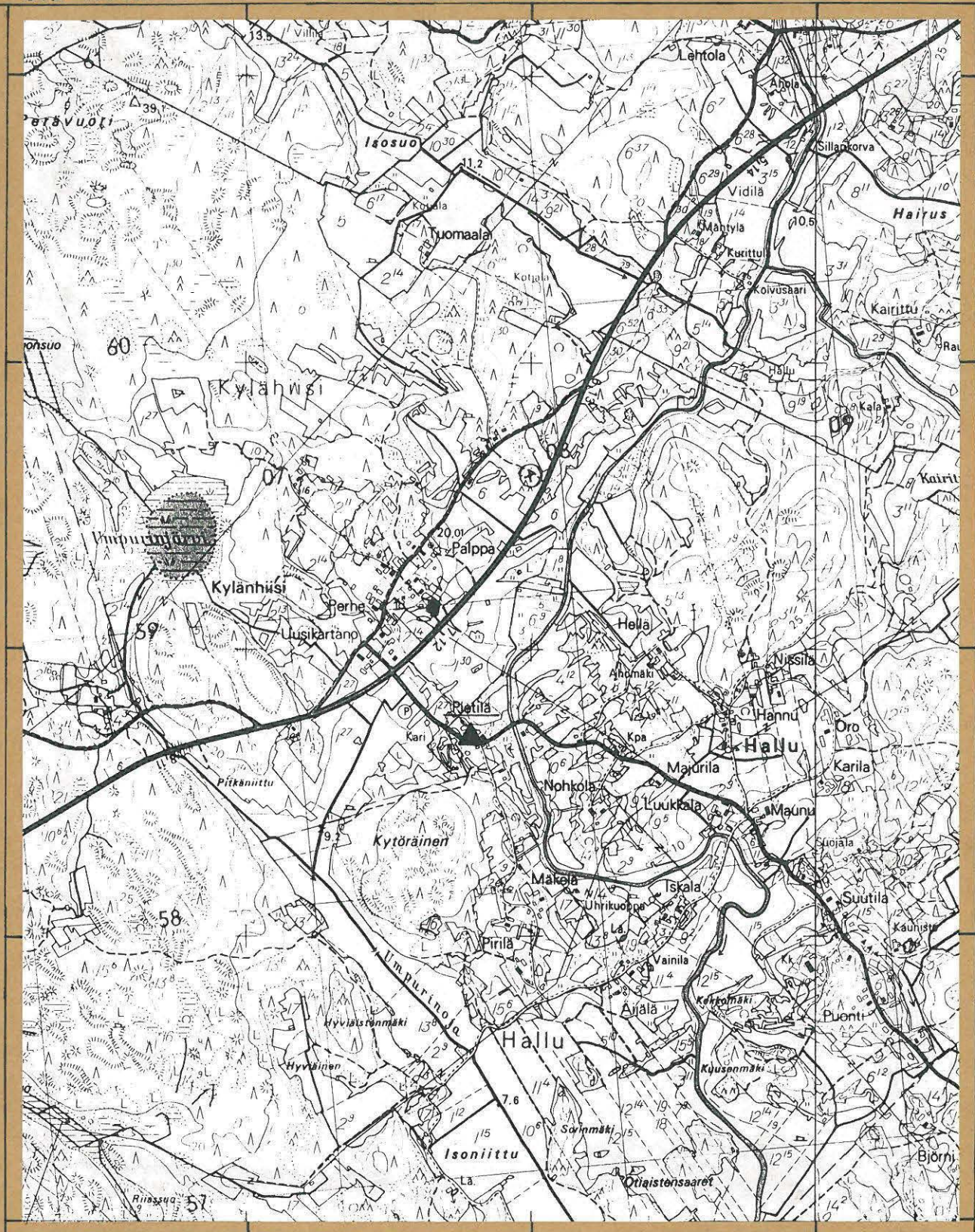


f. 57356

VASEMMALLA PIETILÄN SIKALA, OIKEALLA
VAJA. NUOLELLA MERKITYSSÄ KOHDASSA
KOEKUOPPA O, JOSTA ON KALMISTOLÖYTÖJÄ.

KALANTI HALLU PIETILÄ

OTE PERUSKARTALTA 1137 10 KALANTI 1:20 000 HELSINKI 1968



▲ PIETILÄN POLTTOKENTTÄKALMISTO

X = 6746 71

Y = 533 80

Z = n. 15 m

A. VIKKULA 1982

KALANTI HALLU PIETILÄ

A. Vikkula 1982
yleiskartta 1:500

20 m

